

๖๖ แนวทางการพัฒนาประเทศ ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง¹

พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์
นายกรัฐมนตรี

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

รัฐบาลได้นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการกำหนดนโยบายแก้ไขปัญหาของประเทศ ซึ่งในส่วนของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงชี้แนวทางการปฏิบัติตนที่ควรจะเป็น เพื่อดำรงชีวิตอยู่ได้ โดยไม่เดือดร้อน ซึ่งเป็นแนวทางที่มีพื้นฐานมาจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของคนไทย ที่สามารถนำมาปรับใช้ได้ทุกระดับ ตั้งแต่ระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน ไปถึงประเทศ

¹ สรุปจากปาฐกถาพิเศษของ พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์ นายกรัฐมนตรี ในการประชุมชี้แจง “แนวทางการพัฒนาประเทศตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” เมื่อวันศุกร์ที่ 24 พฤศจิกายน 2549 ณ ตึกสันติไมตรี ทำเนียบรัฐบาล

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงยึดหลัก “เข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา” ให้พัฒนาบนพื้นฐานดั้งเดิมและสอดคล้องกับวิถีชีวิต การพัฒนาต้องเริ่มจาก “การพึ่งตนเองก่อน” โดยต้องรู้จักประมาณตน ทำทุกอย่างอย่างรอบคอบ ระมัดระวัง ไม่ประมาท สิ่งเหล่านี้จะสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับเราต่อไปด้วย

หลักการสำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จึงเป็นหลักการของการพึ่งตนเอง ทำอะไรอย่างเป็นขั้นตอน ไม่รีบร้อน ไม่ก้าวกระโดด ไม่ประมาท รู้จักเลือกสรร และใช้อย่างเหมาะสม ระมัดระวังและมีความพอดี พอเหมาะพอควร สรุปได้ว่าเป็นความพอเพียง ความสมเหตุสมผล พิจารณาหลีกเลี่ยงจากสิ่งที่เสี่ยง หรือส่งผลกระทบอย่างมากๆ ในด้านต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานทางธุรกิจในปัจจุบัน ในเรื่องของการที่จะใช้ปัจจัยความเสี่ยงมาพิจารณา ก็ไม่ได้แตกต่างจากสิ่งที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานไว้ ซึ่งเป็นที่แพร่หลายในการบริหารงานโดยทั่วไปอยู่แล้ว

การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารประเทศ

ต้องคิดพิจารณาให้ประเทศพัฒนาไปอย่างสมดุลบนพื้นฐานของความพอดี ระหว่างสังคมเมืองและสังคมชนบท ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะในปัจจุบันการเติบโตของภาคสังคมเมืองเป็นไปอย่างรวดเร็ว สังคมชนบทมีความเติบโตค่อนข้างน้อย สภาพความเป็นอยู่ คุณภาพชีวิตจึงแตกต่างกันอย่างชัดเจน โดยเฉพาะความแตกต่างด้านรายได้ เดิมมีความแตกต่างกันอยู่ประมาณ 10:1 ปัจจุบันแตกต่างกันเป็นประมาณ 13:1 ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะนำมาพิจารณา แต่ไม่ได้ถือเป็นตัวชี้ขาด มีความพอดีระหว่างความสามารถในการพึ่งตนเองกับความสามารถในการแข่งขันบนเวทีโลก การสร้างภูมิคุ้มกัน เป็นเรื่องที่ต้องพิจารณาควบคู่ด้วย

หลักการพัฒนาประเทศที่สำคัญ ต้องยึดหลัก “คนเป็นศูนย์กลาง” มีพื้นฐานด้านจิตใจที่มีคุณธรรม ความซื่อสัตย์

สุจริตเป็นที่ตั้ง ซึ่งมี 2 ด้านคือ ปรัชญาที่เราต้องดำรงชีวิตอย่างพอเพียง และ ต้องมีจิตใจที่ซื่อสัตย์สุจริต มีคุณธรรมเป็นพื้นฐาน

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจะเป็นหลักที่จะนำพาประเทศไทยให้อยู่รอดได้อย่างสมดุล มั่นคง ยั่งยืน ท่ามกลางปัญหาและการเปลี่ยนแปลงที่สับสนในยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียงจะสามารถเกิดขึ้นได้ในทุกกิจกรรม ไม่ว่าจะเป็นด้านการเมือง การปกครอง และการบริหารประเทศ หากเรายึดหลักในการพิจารณาด้วยเหตุผลหาทางออกที่ซึ่งทั้งส่วนดีและส่วนเสีย หรือ “ทางสายกลาง” ที่เลือกทางที่ดีที่สุด ส่วนที่เสียน้อยที่สุด มีความไม่ยึดติด มองประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ทำให้บ้านเมืองสะอาด

ความไม่ยึดติด

ความไม่ยึดติด เป็นการมองประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน ความไม่ยึดติดจะทำให้บ้านเมืองสะอาด รวมทั้งด้านการเมืองด้วย ถ้าหากในส่วนของการเมืองมีคุณธรรม และจริยธรรม มีความมุ่งมั่นที่จะทำประโยชน์ให้กับสังคมให้กับบ้านเมือง จะต้องลดในเรื่องของการยึดติดลง

ด้านเศรษฐกิจ

รู้จักประหยัดอดออม ใช้จ่ายพอดีตัว ไม่สร้างหนี้สินให้เกินความจำเป็น ไม่เน้นความทะเยอทะยาน ฟุ้งเฟ้อ ทุกคนมีพอกินพอใช้ รู้จักแบ่งปัน ก็สามารถที่จะสร้างความสุขให้แก่ตัวเองได้

ด้านสังคม

ความพอเพียงจะช่วยสร้างความเข้มแข็ง ให้แก่สังคมและคนในชาติ ทุกคนสามารถที่จะอยู่เย็นเป็นสุขภายใต้ความสมานฉันท์ เพราะความพอเพียง จะทำให้ทุกคนมีความพอเพียงในชีวิตและความเป็นอยู่ มีทะเยอทะยานตามฐานะและโอกาส ไม่แก่งแย่งแข่งขัน มีการให้และการแบ่งปัน

ด้านต่างประเทศ

ความพอเพียง ทำให้เราไม่ต้องมุ่งเน้นแสวงหาประโยชน์ให้ประเทศจนเกินความต้องการ ไม่ต้องแข่งขันชิงดีชิงเด่นกับประเทศอื่นๆ ทำให้เราเป็นที่ศรัทธาเชื่อถือแก่สังคมโลก ความพอเพียงและความเป็นกลาง ทำให้เราไม่ต้องการทะเลาะกับใคร ไม่ต้องมี

ค่าใช้จ่ายในการรักษาความมั่นคงของรัฐ ซึ่งไม่จำเป็นที่จะต้องใช้งบประมาณไปจนเกินความจำเป็น

รัฐบาลจะยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการบริหารประเทศ แต่ไม่ได้หมายความว่าเราจะหันหลังให้กับโลกาภิวัตน์ แต่จะทำให้เราสามารถอยู่ได้ในสภาวะความผันผวน หรือความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน ไม่หลุดเข้าไปสู่วังวนแห่งการต่อสู้แข่งขันที่รุนแรง หรือไม่หลุดเข้าไปสู่วังวนแห่งความขัดแย้งที่เราจะต้องเสียเปรียบอยู่เสมอ เราไม่ปฏิเสธโลกาภิวัตน์แต่จะใช้ประโยชน์จากโลกาภิวัตน์ โดยจะระมัดระวังผลกระทบที่จะเกิดขึ้นพร้อมกับพัฒนาคนให้รู้เท่าทัน และพิจารณาเลือกรับสิ่งต่างๆ อย่างสร้างสรรค์

รัฐบาลไม่ปฏิเสธที่จะเกี่ยวข้องกับใคร หรือไม่ค้าขาย ไม่ส่งออก ไม่ผลิตเพื่อคนอื่น แต่จะเน้นการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอนด้วยความละเอียดรอบคอบ และคิดหน้าคิดหลัง ไม่เร่งร้อนที่จะตัดสินใจในเรื่องต่างๆ แต่เน้นการพึ่งตนเองให้ได้ก่อน จากนั้นจึงพัฒนาขึ้นมาเป็นที่พึ่งแก่ผู้อื่นในที่สุด โดยใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต รู้เท่าทัน

การเปลี่ยนแปลง รอบคอบในการตัดสินใจ ซื่อสัตย์ สุจริต ใจจริง ไม่เอาเปรียบผู้อื่น

ที่ผ่านมา สังคมของเราได้ระจอนเข้าสู่กระแสโลกาภิวัตน์ในการแข่งขัน จนนำมาซึ่งปัญหาต่างๆ และความเดือดร้อนของประชาชนเป็นจำนวนมาก และแม้ว่าเราจะมีกานำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้กันอยู่บ้าง แต่ยังไม่กว้างขวาง เพราะคนจำนวนมากยังเข้าใจผิด ว่าหลักปรัชญานี้ใช้ได้เฉพาะภาคการเกษตรและคนยากจนเท่านั้น ทั้งๆ ที่ในความเป็นจริงแล้วสามารถที่จะใช้ได้กับทุกองค์กรทั้งในภาครัฐและเอกชน

การนำไปสู่การปฏิบัติ ได้มีแนวทางตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 โดยการจัดทำแผนปฏิบัติการของหน่วยงานจะต้องสอดคล้องกับแนวทางต่างๆ ในแผนฯ ฉบับที่ 10 โดยเฉพาะรัฐบาลได้เน้นการทำงานโดยยึดความ โปร่งใส เป็นธรรม ประหยัด และมีประสิทธิภาพ

แนวทางการพัฒนาประเทศในช่วง แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ภายใต้หลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง²

นายโสมสิต ปันเปี่ยมราษฎร์
รองนายกรัฐมนตรี และ
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม

วันนี้ขอพูดใน 2 สถานะคือในความเห็นที่ได้ทำงานร่วมกับสภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กับ ในสถานะที่ได้เข้ามาเป็นผู้บริหารนโยบาย

² นายโสมสิต ปันเปี่ยมราษฎร์ รองนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม ปาฐกถาพิเศษ ในการประชุมชี้แจง “แนวทางการพัฒนาประเทศตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” เมื่อวันศุกร์ที่ 24 พฤศจิกายน 2549 ณ ตึกสันติไมตรี ทำเนียบรัฐบาล

การพัฒนาเศรษฐกิจ ในอดีต ช่วงแรกๆ จะเน้นการเร่งรัดแสวงหาแนวทางการพัฒนาที่เร่งรัด ให้ GDP เติบโตเร็ว

ในโลกยุคโลกาภิวัตน์ ก็เข้าใจกันว่า สิ่งที่จะช่วยให้ประเทศพัฒนาเร็ว คือ “ทุน” แต่แล้วแนวทางนี้ก็ จบลงด้วยปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจ ในปี 2540

ความเข้าใจกว้างๆ ว่าทุนกับโลกาภิวัตน์ ทำให้เศรษฐกิจเติบโต เป็นจริงแค่ครั้งเดียว อีกครั้งหนึ่งคือ ผลร้ายที่เราเจอมาแล้ว คนยากจนไม่สามารถจะหายจนได้ด้วยทุน ปัจจุบันผลที่เกิดขึ้นคือความไม่สมานฉันท์

สรุปการนำเอาโลกาภิวัตน์และทุนมาใช้ ผลลัพธ์เป็นวิกฤติเศรษฐกิจ ในปี พ.ศ. 2540 และวิกฤติรอบ 2 ผลลัพธ์เป็นความแตกแยกในสังคม

เศรษฐกิจพอเพียง

โลกาภิวัตน์ และทุนนิยม ไม่ใช่เป็นเรื่องไม่ดี แต่**ปัญหาคือความไม่พอดี และความไม่รู้เท่าทัน** ซึ่งทั้งสองเป็นแก่นของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ถ้าประมวลจากพระราชดำรัส

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาที่ตั้งแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์

ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่ง ในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติโดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ และนักธุรกิจในทุกระดับให้มีความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

นโยบายรัฐบาลเกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง

กรอบวิสัยทัศน์ภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง นโยบายรัฐบาลในเรื่องเศรษฐกิจและการปรับใช้ จะขอพูดถึงเศรษฐกิจ โดยแบ่งเป็น 3 ส่วน คือ

1. เศรษฐกิจฐานราก ซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศ
2. เศรษฐกิจในระบบตลาด
3. เศรษฐกิจส่วนรวม

เศรษฐกิจฐานราก

ความคิดดั้งเดิมต้องใส่ทุนเข้าไป เห็นตรงกันว่าชาวบ้านไม่มีทุน แต่วิธีการต้องอาศัยความพยายามที่จะพัฒนาไปสู่ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง คือการพึ่งตนเอง ซึ่งเรื่องทุนก็เห็นด้วย แต่ทุนต้องพึ่งตนเองเป็นสำคัญ โดยยึดหลัก 3 ประการ

(1) เน้นกระบวนการเรียนรู้ ที่เป็นการบูรณาการ ไม่ใช่แยกส่วน เช่น อยากรู้เรื่องไก่ ก็มีศูนย์ไก่ คือมีศูนย์เรียนรู้และแผนแม่บทชุมชน

(2) การมีส่วนร่วม ไม่ใช่เอาเงินแล้วไปว่ากันเอง เป็นเรื่องที่ต้องร่วมมือระหว่างชุมชนกับวิทยากร ชุมชนกับชุมชน ชุมชนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชนกับผู้ว่าราชการจังหวัด

(3) การบริหารการจัดการ การมีส่วนร่วมจะสัมฤทธิ์ผลโดยไม่มีการจัดการเป็นไปไม่ได้

เพราะฉะนั้น น้ำหนักของทุนก็ลดลงไป แม้ยังมีความสำคัญอยู่ แต่ถ้าเราหยิบยื่นทุนให้โดยไม่มี 3 ส่วนประกอบกัน ก็จะกลายเป็นเรื่องการพึ่งพิง

เศรษฐกิจในระบบตลาด

เศรษฐกิจในระบบตลาด เน้นทุน แต่ที่จะเน้นควบคู่กันไปคือ ทรัพย์สินทางปัญญา ที่จะช่วยโอกาสที่โลกาภิวัตน์เปิดให้ คนที่จะได้รับประโยชน์จากโลกาภิวัตน์ก็คือคนที่สามารถจัดการกับโลกาภิวัตน์ได้ ซึ่งความสามารถจัดการ เรียกว่าปัญญา

เมื่อประเทศพัฒนาขึ้นมาระดับหนึ่ง การได้เปรียบอยู่ที่ปัญญา จึงมีคำว่า Knowledge

เศรษฐกิจส่วนรวม

การออมของประชาชนลดลงเรื่อยๆ ในช่วงปีที่ผ่านมา น้ำหนักอยู่ที่ทำอย่างไร จึงจะมีการออมเพิ่มขึ้น การออมจะเกิดขึ้นได้ขึ้นอยู่กับ 2 ด้านคือ การเพิ่มรายได้ และการลดรายจ่าย

ประสิทธิภาพ ถ้าไม่มีประสิทธิภาพ ใสเงินเข้าไปเท่าไรก็ไม่สามารถช่วยได้ เรื่องประสิทธิภาพ เอกชนมีส่วนสำคัญ รัฐบาลไม่สามารถทำเองได้ แต่จะเข้ามาเสริมและร่วมมือ ถ้าเอกชนมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ประเทศไทยมีความสามารถที่จะฉวยโอกาสจากโลกาภิวัตน์ได้ หรือมีขีดความสามารถในการแข่งขันเพิ่มขึ้น

สำหรับผู้มีโอกาส การเพิ่มประสิทธิภาพมีความสำคัญที่สุด สำหรับผู้ไม่มีโอกาส รัฐบาลต้องช่วย หรือสงเคราะห์ ซึ่งต้องมีการแบ่งแยกเป็น 2 กลุ่ม

ความสมดุล หรือ ความไม่สมดุล ไม่ใช่สิ่งที่มองเห็นได้ง่าย เหมือนเชื้อโรคที่สะสมอยู่ในตัว เพราะไม่มีอาการออก แต่มีวิธีว่า ถ้าประชาชนที่ยึดมั่นในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีจำนวนมากขึ้น ก็สามารถลดความไม่สมดุลได้

ในส่วนของเศรษฐกิจส่วนรวม ต้องอาศัยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้

เศรษฐกิจพอเพียงไม่มีสูตรสำเร็จ

แนวทางการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ ข้าราชการคุ้นเคยกับการทำงานแบบจะเอาอะไรก็บอกมา เป็นขั้นตอน 1, 2, 3 หรือทำงานแบบสูตรสำเร็จ เหมือนสูตรปุ๋ยไม่ได้ ผู้ว่าราชการจังหวัดต้องอธิบายตลอดเวลา ปรับใช้ ทำความเข้าใจ และเรียนรู้ตลอดเวลา การนำมาใช้ต้องดึงสิ่งที่ตรงกับความเป็นตัวเองมาใช้ และทำอย่างไรจะไปช่วยให้มีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน

วิธีปฏิบัติที่ควรยึด คือ 4 ป ได้แก่ โปร่งใส เป็นธรรม ประหยัด และประสิทธิภาพ โดยนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ เพราะเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับระบบราชการ

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและ การประยุกต์ใช้ในช่วงแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10³

ดร.จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา
นายอาชวี เตาลานนท์
ดร.อำพน กิตติอำพน

ดร.จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา

ปัจจุบัน รัฐบาลและสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้ให้ความสำคัญปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

³ ประมวลจากการอภิปรายเรื่อง “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการประยุกต์ใช้ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10” โดย ดร.จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา ประธานคณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง นายอาชวี เตาลานนท์ ประธานกิตติมศักดิ์ สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย และนายอำพน กิตติอำพน เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เมื่อวันที่ 24 พฤศจิกายน พ.ศ.2549 ณ ตึกสันติไมตรี ทำเนียบรัฐบาล

ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มาใช้เป็นแนวทางการบริหารประเทศ และวางแผนในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550 -2554) ซึ่งในการประยุกต์ใช้ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการนำไปปฏิบัติให้บรรลุผล

ในอดีต มีการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ก่อนแล้ว ภายหลังที่เกิดวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจเมื่อปี พ.ศ.2540 ทำให้ประเทศไทยต้องประสบปัญหามากมายจากธุรกิจที่ล่มสลาย ประชาชนได้รับความเดือดร้อน พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ จึงได้รับสั่งให้นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้ให้ความสำคัญมาเป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2544-2549) และใช้คำนิยาม “เศรษฐกิจพอเพียง” ตามที่ราชเลขาธิการได้แจ้งเมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน 2542 ว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาปรับปรุงแก้ไข และพระราชทานอนุญาตไว้ดังนี้

คำว่า “พอเพียง” หมายถึง หลักการ 3 ข้อ กล่าวคือ

1. ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดี ไม่สุดโต่ง ไม่มากหรือน้อยเกินไป
2. ความมีเหตุมีผล คือ การใช้ความรู้และเหตุผลในการตัดสินใจ มากกว่าใช้อารมณ์หรือตัดสินใจปัจจุบันทันด่วน
3. การมีระบบภูมิคุ้มกัน คือ ไม่เสี่ยงเกินไป มีการจัดการความเสี่ยงนั่นเอง ทั้งนี้ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงต่างๆ จะอยู่นอกเหนืออิทธิพลของเรา ทำให้เกิดความเสี่ยง จึงต้องมีภูมิคุ้มกันจากการเปลี่ยนแปลงต่างๆ

คำว่า “อาศัย” หมายถึง เงื่อนไขหรือวิธีการที่ใช้กับหลักการทั้ง 3 ข้อข้างต้น คือ

1. รอบรู้ รอบคอบ ระมัดระวัง กำกับการใช้เหตุและผลต่างๆ อย่างรอบคอบ ระมัดระวัง ไม่ใช่เป็นความรู้จากตำราเพียงอย่างเดียว หากแต่เป็นความรู้ที่ได้มาจากการมีประสบการณ์ ซึ่งอาจจะอาศัย ความรอบคอบ ระมัดระวัง พร้อมๆ กันไปด้วย
2. คุณธรรม ความซื่อสัตย์ สุจริต ความอดทน ตลอดจนมีความเพียรและรู้จักใช้ปัญญาในการดำเนินงาน

ทั้งนี้ หากนำหลักการ “พอประมาณ เหตุผล และสติ” มาประยุกต์ใช้ด้วยเงื่อนไข “รอบรู้ รอบคอบ และคุณธรรม” จะทำให้ชีวิต เศรษฐกิจ สังคม มีความมั่นคงและเกิดภาวะสมดุล

ท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ที่ต้องแข่งขันสูง ต้องเจริญก้าวหน้า ทุกคนต้องมีดาวดวงเดียวกัน หรืออีกนัยหนึ่ง คือ เป้าหมายเดียวกัน ซึ่งจะต้องทำความเข้าใจร่วมกันอย่างถ่องแท้ในปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและร่วมขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจพอเพียงด้วยกัน ซึ่งขณะนี้ คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ภายใต้สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตระหนักดี ที่ได้จำแนกกลุ่มคนเอาไว้ 8 กลุ่มที่จะต้องทำความเข้าใจและนำไปใช้ ได้แก่ *กลุ่มผู้นำทางความคิด* *กลุ่มนักวิชาการ* ในระดับมหาวิทยาลัย ซึ่งจะไปทำหน้าที่บรรจุเนื้อหาเศรษฐกิจพอเพียงให้อยู่ในระดับมหาวิทยาลัย *กลุ่มนักวิชาการ* ในระดับประถมถึงมัธยมปลาย คอยปลูกฝังให้กับกลุ่มเยาวชน ทั้งในและนอกหลักสูตร *กลุ่มการเมือง* เช่น สถาบันพระปกเกล้า *องค์กรภาครัฐ* ให้เป็นผู้นำทางความคิด และมีบทบาทในการริเริ่ม สนับสนุน สื่อมวลชน ทำหน้าที่สร้างความเข้าใจ

กระจายข้อมูล ข่าวสาร และความรู้ ให้เกิดผลต่อการนำไปประยุกต์ใช้ได้เป็นอย่างดี **องค์กรภาคเอกชน และภาคประชาสังคม** ได้แก่ ชุมชน องค์กรต่างๆ ที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานได้

ที่สำคัญคือ **องค์กรภาครัฐจะต้องกำหนดนโยบาย และแปลงนโยบายสู่การปฏิบัติ โดยไม่ทำอย่างรวดเร็ว ข้ามขั้นตอน และต้องมีความยั่งยืน** เช่น เมื่อพูดถึงความก้าวหน้า อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ซึ่งยังมีความสำคัญ แต่ต้องคำนึงถึงคุณภาพของความก้าวหน้า และความสมดุลด้วย

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไม่ใช่สูตรสำเร็จ ไม่สามารถเอามาใช้เป็นสูตรสำเร็จได้กับทุกแห่งไปหมด แต่แท้ที่จริงนั้นต้องเอาไปใช้ภายใต้สภาวะการณ์ที่มีความหลากหลายเป็นอย่างยิ่ง หรือเรียกว่าคำนี้ต่อ "ภูมิสังคม" ด้วย

การปรับใช้ จึงเป็นเรื่องของความร่วมมือระหว่างภาคเอกชน และรัฐบาล กระทรวง ทบวง กรม ตลอดจนภาคประชาสังคมที่มีความปรารถนาดีต่อประโยชน์สุขของประชาชน และดำเนินการอย่างมีเป้าหมาย ให้เกิดความสมดุลและยั่งยืน

ดร. อาชวี เตาลานนท์

ธุรกิจอาจนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไปใช้ในด้านต่างๆ แล้วโดยไม่รู้ตัว อาทิ ธุรกิจที่เน้นการพัฒนาบุคลากร หาคณบดี เช่น บริษัทปูนซิเมนต์ไทย เน้นทรัพยากรบุคคลมีคุณธรรม การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม เช่น การปลูกป่าให้กับชุมชนของ ปตท. กฟผ. ธุรกิจในเครือสหพัฒน์ฯ ที่เน้นให้ทุนเด็กเรียน หรือเครือเจริญโภคภัณฑ์ จัดตั้งมูลนิธิพัฒนาชนบท และพัฒนาเกษตรกร เป็นต้น

อย่างไรก็ตามธุรกิจอีกไม่น้อยที่ยังไม่ได้นำปรัชญาดังกล่าวไปใช้ ซึ่งมีสาเหตุจากคิดว่าไม่เกี่ยวกับตนเอง เป็นเรื่องของคนจน ไม่เกี่ยวกับธุรกิจแต่อย่างใด หรือคิดว่าปรัชญาเป็นนามธรรม นำไปปฏิบัติให้เป็นรูปธรรมค่อนข้างยาก

หากไม่นำปรัชญาฯ ไปใช้ จะเกิดอะไรขึ้น ดูจากภาวะวิกฤติเศรษฐกิจเมื่อปี พ.ศ.2542 มีธุรกิจจำนวนมากที่ต้องล้มละลาย

การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ต้องเริ่มจากภายในพิจารณาในกรอบของคุณธรรม เนื่องจาก

1. ภาวะการณ์แข่งขันที่สูง เช่น ธุรกิจการค้าปลีกในปัจจุบัน ทำให้ลิ้มความพอดีหรือเรียกว่าลืมหกติกา

2. ธุรกิจมีการขยายตัวเมื่อมีโอกาส เช่น เพิ่มจำนวนพนักงาน ทำให้เกิดการลืมหกติกา ไม่คำนึงถึงความพอประมาณ เปรียบเทียบกับการดำเนินธุรกิจก็เหมือนกับการขับรถยนต์ ที่ต้องใช้ทั้งเบรกและคันเร่ง จึงต้องใช้อย่างระมัดระวัง มีสติ

3. หากมีกำไรสูงขึ้น ความเสี่ยงสูงขึ้นจำเป็นต้องหาภูมิคุ้มกันไว้ เช่น การบริหารความเสี่ยง เดิมเชื่อกันว่าธุรกิจต้องเน้นกำไรสูงสุด แต่ความเสี่ยงมาก มาจากกำไรระยะสั้น หากต้องการให้ธุรกิจอยู่ได้นานต้องเน้นกำไรระยะยาว และต้องมีตัวชี้วัดอื่นๆ ร่วมด้วย เช่น การขยายตัวของตลาด ประสิทธิภาพ ผลตอบแทนการลงทุน เป็นต้น และปัจจุบันก็เพิ่ม กลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย เป็นตัวชี้วัดความสำเร็จเพิ่มอีกตัวหนึ่ง

ธุรกิจจึงต้องมีการบริหารอย่างสมดุล คือ นำหลักการบริหารแบบ balanced score card มาใช้ มากขึ้น เมื่อพัฒนาเป็นบริษัท

มหาชน มีผู้ถือหุ้นรายใหญ่ รายย่อย มากมาย จึงต้องมีการบริหารที่เน้นความเป็นธรรม ความโปร่งใส ข้อมูลต้องเปิดเผยได้

ปัจจุบันมีการมองว่า ธุรกิจเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ก็ต้องรับผิดชอบต่อสังคม ต่อชุมชน และทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ต้องมีการปลูกจิตสำนึกให้กับองค์กร และพนักงานทุกคน

นอกจากธุรกิจจะมีการนำกติกาการบริหารแบบ CG มาใช้ (CG ย่อมาจาก Corporate Governance หมายถึง กติกาเชิงธุรกิจขององค์กรธุรกิจ) และเพิ่มกติกาด้านสังคมเข้ามาด้วย เป็น CSG (Corporate Social Governance) มาใช้ ดังนั้น เศรษฐกิจพอเพียงเสมือนเป็นร่มอันใหญ่ ที่ครอบคลุม CG CSG การบริหารการเงิน ลูกค้า โดยต้องดูสิ่งเหล่านี้ให้สมดุล ใช้ความพอประมาณ ให้มีภูมิคุ้มกัน มีเหตุผล

ดร.อำพน กิตติอำพน

การจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตั้งแต่ฉบับที่ 8 นำแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางโดย มุ่งเน้นให้ “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา”

แผนฯ ฉบับที่ 9 ได้ัญเชิญ “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” มาใช้เป็นแนวทางในการวางแผน มุ่งพัฒนาที่สมดุลทั้งด้านตัวคน สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม

แผนฯ ฉบับที่ 10 นำหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มาเป็นแนวทาง ซึ่งพระองค์ทรงเน้น 3 เรื่อง คือ

1. การพัฒนาคน โดยการมีส่วนร่วมของคน
2. ความหลากหลายและภูมิสังคม
3. การทำตามขั้นตอนต่างๆ โดยใช้ความรู้ ความรอบคอบ

การจัดทำแผนฯ 10 ได้มีการวิเคราะห์โอกาส วิฤติ ผลกระทบในบริบทการพัฒนา สถานะและทิศทางการปรับตัวอย่างรอบคอบ คือ

1. การพัฒนาในกระแสโลกาภิวัตน์ ทำให้มีการเคลื่อนย้ายเงินทุน สินค้าและบริการอย่างเสรี การเข้าสู่สังคมแห่งความรู้ การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา การเคลื่อนย้ายของคนอย่างเสรี การเปลี่ยนแปลงด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2. สถานะของประเทศ ทางด้านสังคม เศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและการบริหารจัดการ โดยเฉพาะด้านสังคม การศึกษามีปัญหา สุขภาวะด้อยลง

3. แนวคิดและทิศทางการปรับตัวของประเทศไทย โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ยึดคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปในทางสายกลาง การขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาทุกขั้นตอนต้องใช้ความรอบรู้ในการพัฒนา ด้านต่างๆ ด้วยความรอบคอบ เป็นไปตามลำดับขั้นตอน รวมทั้งการเสริมสร้างศีลธรรมและสำนึกในคุณธรรม จริยธรรม

ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ

1. ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้

- 1.1 การพัฒนาคนให้มีคุณธรรมนำความรู้ เกิดภูมิคุ้มกัน
 - 1.2 การเสริมสร้างสุขภาพของคนไทยให้มีสุขภาพแข็งแรงทั้งกายและใจ และอยู่ในสภาพแวดล้อมที่น่าอยู่
 - 1.3 การเสริมสร้างคนไทยให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสันติสุข
2. ยุทธศาสตร์การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและสังคมให้เป็นรากฐานที่มั่นคงของประเทศ
 - 2.1 การบริหารจัดการกระบวนการชุมชนเข้มแข็ง
 - 2.2 การสร้างความมั่นคงของเศรษฐกิจชุมชน
 - 2.3 การเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนในการอยู่ร่วมกันกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสันติและเกื้อกูล
3. ยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้สมดุลและยั่งยืน
 - 3.1 การปรับโครงสร้างการผลิตเพื่อเพิ่มผลิตภาพและคุณค่าของสินค้าและบริการบนฐานความรู้และความเป็นไทย

- 3.2 การสร้างภูมิคุ้มกันของระบบเศรษฐกิจ
 - 3.3 การสนับสนุนให้เกิดการแข่งขันที่เป็นธรรมและการกระจายผลประโยชน์จากการพัฒนาอย่างเป็นธรรม
4. ยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบความหลากหลายทางชีวภาพและการสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม
 - 4.1 การรักษาฐานทรัพยากรและความสมดุลของระบบนิเวศ
 - 4.2 การสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและการพัฒนาที่ยั่งยืน
 - 4.3 การพัฒนาคุณค่าความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่น
5. ยุทธศาสตร์การเสริมสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการประเทศ
 - 5.1 การเสริมสร้างและพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตยและธรรมาภิบาลให้เป็นส่วนหนึ่งของวิถีการดำเนินชีวิตในสังคมไทย

5.2 เสริมสร้างความเข้มแข็งของภาคประชาชนให้สามารถเข้าร่วมในการบริหารจัดการประเทศ

5.3 สร้างภาคราชการที่มีประสิทธิภาพและมีธรรมาภิบาล เน้นการบริการแทนการกำกับควบคุม และทำงานร่วมกับหุ้นส่วนการพัฒนา

5.4 การกระจายอำนาจการบริหารจัดการประเทศสู่ภูมิภาค ท้องถิ่น และชุมชนเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง

5.5 ส่งเสริมภาคธุรกิจเอกชนให้เกิดความเข้มแข็ง สุจริต และมีธรรมาภิบาล

5.6 การปฏิรูปกฎหมาย กฎระเบียบ และขั้นตอนกระบวนการเกี่ยวกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเพื่อสร้างความสมดุลในการจัดสรรประโยชน์จากการพัฒนา

5.7 การรักษาและเสริมสร้างความมั่นคงเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการประเทศสู่ดุลยภาพและความยั่งยืน

